

PRANEŠIMAS SPAUDAI Nr. 63/23

2023 m. balandžio 20 d., Liuksemburgas

Generalinio advokato išvada byloje C-621/21 | *Intervyuirasht organ na DAB pri MS (Moterys, nukentėjusios nuo smurto šeimoje)*

Nusikaltimas dėl garbės, priverstinė santuoka ir smurtas šeimoje: generalinis advokatas J. Richard de la Tour paaiškino sąlygas, kuriomis trečiosios šalies pilietė gali pasinaudoti tarptautine apsauga

Moteriai, kuriai, kai tik ji grįžtų į savo kilmės šalį, grėstų patirti šiuos veiksmus, gali būti suteiktas pabėgėlio statusas dėl jos priklausymo „tam tikrai socialinei grupei“

Direktyvoje 2011/95 dėl tarptautinės apsaugos numatytos pabėgėlio statuso ir papildomos apsaugos, kuria gali pasinaudoti trečiosios šalies piliečiai, suteikimo sąlygos. Tarp motyvų, leidžiančių gauti **pabėgėlio statusą**, yra persekiojimas dėl rasės, religijos, tautybės, politinių pažiūrų ar priklausymo prie tam tikros socialinės grupės. Direktyvoje taip pat paaiškinta, kad **papildoma apsauga** numatyta bet kuriam trečiosios šalies piliečiui, kuris negali būti laikomas pabėgėliu, tačiau apie kurį pagrįstai galima manyti, kad tuo atveju, jeigu būtų grąžintas į savo kilmės šalį, jam kiltų realus pavojus patirti didelę žalą. Ši žala apima mirties bausmę, egzekuciją, kankinimą, nežmonišką ar žeminamą elgesį arba baudimą.

Sofijos miesto administraciniam teismui kilo abejonių dėl tarptautinės apsaugos, kurią reikia suteikti musulmonų (sunitų) tikėjimą išpažįstančiai išsituokusiai kurdų kilmės Turkijos pilietei, galimybės ir rūšies, atsižvelgiant visų pirma į smurto veiksmų, kurių jai gresia patirti, jeigu grįžtų į savo kilmės šalį, pobūdį. Ši moteris buvo priverstinai ištekinga ir po daugybės smurto šeimoje atvejų ir grasinimų tiek iš sutuoktinio, tiek iš jos biologinės šeimos, tiek iš sutuoktinio šeimos buvo priversta palikti santuokinius namus. 2017 m., t. y. likus vieniems metams iki santuokos su jos pirmuoju sutuoktiniu nutraukimo, ji sudarė religinę santuoką su kitu vyru. Šiuo metu ji yra Bulgarijoje ir kompetentingoms institucijoms teigia, kad baiminasi dėl savo gyvybės, jeigu jai tektų grįžti į Turkiją.

Pirma, generalinis advokatas J. Richard de la Tour išnagrinėjo sąlygas, kuriomis trečiosios šalies pilietei, kuriai, grįžusiai į savo kilmės šalį, kyla pavojus tapti nusikaltimo dėl garbės auka, būti priverstinai ištekingai ar prieš kurią gali būti vykdomi smurto šeimoje veiksmai, gali **būti suteiktas pabėgėlio statusas dėl jos priklausymo „tam tikrai socialinei grupei“**. Jis priminė, kad Direktyvoje dėl tarptautinės apsaugos numatytos dvi kumuliacinės sąlygos. Viena vertus, „tam tikros socialinės grupės“ nariai turi turėti tą pačią prigimtinių savybę ar bendrą istoriją, kurios negalima pakeisti. Šiuo klausimu generalinis advokatas nurodo Direktyvos 2011/95 nuostatas¹, kuriose paaiškinta, kad siekiant pripažinti priklausymą „tam tikrai socialinei grupei“ turi būti tinkamai atsižvelgiama į su socialine lytimi susijusius aspektus, įskaitant socialinės lyties tapatybę. Kita vertus, ši grupė turi turėti individualų

¹ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9) 10 straipsnio 1 dalies d punkto antra pastraipa.

tapatumą aptariamoje trečiojoje šalyje, nes ji ją supančios visuomenės suvokiama kaip skirtinga.

Dėl pirmosios sąlygos generalinis advokatas pažymėjo, kad aptariamoms moters socialinė lytis gali būti siejama su įgimta savybe, t. y. jos biologine lytimi, „kurios negalima pakeisti“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2011/95. Dėl antrosios sąlygos generalinis advokatas paaiškino, kad socialinė lytis yra sociologinė sąvoka, vartojama siekiant atsižvelgti ne tik į biologinę lytį, bet ir į su ja siejamas vertybes ir apraiškas. Taigi socialinė lytis yra sąvoka, kuri turi leisti aiškiai parodyti tai, kad vyrų ir moterų santykius konkrečioje visuomenėje ir nelygybę, galinčią atsirasti dėl vaidmenų, priskiriamų vyrams ir moterims remiantis biologiniais skirtumais, lemia ir sukuria visuomenė, todėl laikui bėgant jie gali kisti skirtingai ir tai priklauso nuo konkrečios visuomenės ir bendruomenės. Todėl generalinis advokatas laikėsi nuomonės, kad moterys vien dėl to, kad jos yra moterys, yra pavyzdys socialinės grupės, apibrėžiamos pagal įgimtas ir nekintamas savybes, kurias visuomenė gali suvokti skirtingai, atsižvelgiant į jų kilmės šalį, ir taip yra dėl socialinių, teisinių ar religinių šios šalies normų arba bendruomenės, kurioms šios moterys priklauso, papročių. Generalinis advokatas padarė išvadą, kad kompetentinga nacionalinė institucija gali nuspręsti, kad aptariama moteris **dėl lyties priklauso „tam tikrai socialinei grupei“**, nes grįžus į kilmės šalį jai grėstų patirti didelį santuokinį smurtą, kuris tam tikrose bendruomenėse yra tradicija.

Generalinis advokatas taip pat paaiškino, kad į persekiojimo veiksmus, kurie aptariamai moteriai gali grėsti jos kilmės šalyje, gali būti atsižvelgta nustatant grupės individualų tapatumą šioje šalyje. Jo nuomone, būtent persekiojimo veiksmų, susijusių su tam tikrais nukentėjusiais, pobūdis leidžia kvalifikuoti „socialinės grupės“ „individualų tapatumą“. Direktyvoje² nurodyti veiksmai, kurie ypač būdingi smurtui dėl socialinės lyties, nes jie nukreipti prieš asmenį dėl jo biologinės lyties ar tapatybės arba neproporcingai paveikia tam tikros biologinės lyties asmenis. Smurtas šeimoje gali pasireikšti labai pavojingais veiksmais ir pakartotiniu smurtu, dėl kurio gali būti šiurkščiai pažeistos asmens pagrindinės teisės.

Antra, J. Richard de la Tour paaiškino: kai persekiojimo veiksmus atlieka nevalstybinis subjektas, reikia patikrinti, ar kilmės valstybė geba ir nori užtikrinti veiksmingą apsaugą nuo persekiojimo veiksmų. **Kompetentinga nacionalinė institucija** turi atlikti išsamų individualų tarptautinės apsaugos prašymo vertinimą. Ji turi atsižvelgti į visas reikšmingas aplinkybes, susijusias su kilmės šalimi, visų pirma šios šalies įstatymus ir kitus teisės aktus bei jų taikymo būdą. Atlikusi vertinimą kompetentinga institucija **turi nustatyti, ar yra priežastinis ryšys tarp** priežasčių, kuriomis grindžiami šie smurto veiksmai, t. y. **atitinkamo asmens priklausymo tam tikrai socialinei grupei, ir kilmės šalies valdžios institucijų apsaugos nebuvimo**.

Galiausiai dėl papildomos apsaugos suteikimo generalinis advokatas nusprendė: kai kompetentinga nacionalinė institucija nustato, kad, grįžus į kilmės šalį, **pilietei gresia egzekucija dėl jos šeimos ar bendruomenės garbės, taip pat kiti kankinimo veiksmai arba nežmoniškas ar žeminamas elgesys ar baudimas, susijęs visų pirma su smurtu šeimoje**, ši institucija turi kvalifikuoti šiuos veiksmus kaip „**didelę žalą**“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą dėl tarptautinės apsaugos. Šiomis aplinkybėmis atitinkamam asmeniui gali būti suteikiama papildoma apsauga.

Siekdama nustatyti, ar ši grėsmė pagrįsta, kompetentinga nacionalinė institucija turi nustatyti, ar trečiosios valstybės institucijos arba ją kontroliuojančios grupės ar organizacijos suteikia apsaugą nuo šios didelės žalos.

PASTABA: Generalinio advokato išvada nėra privaloma Teisingumo Teismui. Būdami visiškai nepriklausomi, generaliniai advokatai siūlo Teisingumo Teismui teisinę bylos, už kurią jie atsakingi, išsprendimo būdą. Teisingumo Teismo teisėjai pradeda pasitarimus šioje byloje. Sprendimas bus priimtas vėliau.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo

² Direktyvos 2011/95 30 konstatuojamoji dalis.

Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

Visas išvados [tekstas](#) nuo jos perskaitymo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Marta Osleja ☎ (+352) 4303 6005.

Nuotraukas iš išvadų skaitymo posėdžio galima rasti „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106.

Likite su mumis!

